Yrityslainsäädäntö
Hannu Ylänen

6.5.2025

Eduskunnan talousvaliokunta
tav@eduskunta.fi

EK:n lausunto liittyen komission Green omnibus -lainsäädäntöhankkeeseen

EK kiittää mahdollisuudesta toimittaa lisänäkemyksiään EU-komission Green omnibus -lainsäädäntöehdotukseen. On tärkeää, että komissio on ottanut aktiivisen roolin sääntelyn sujuvoittamisessa ja vähentämisessä ja tämä hanke on hyvä ja konkreettinen esimerkki siitä. Useat hankkeen ehdotuksista ovat kannatettavia sellaisenaan ja osaan ehdotuksista meillä on muutamia muokkausehdotuksia. Seuraavassa yksityiskohtaiset kommenttimme ehdotuksiin. Todettakoon vielä tässäkin yhteydessä, että EK kannattaa valtioneuvoston U-kirjelmässä (U 31 2025 vp)ilmaistua kantaa, jonka mukaisesti Green omnibus -hankkeen ehdotukset ovat kannatettavia.

”Stop the clock” -muutosehdotukset

Ripeämmällä aikataululla toteutettavat CSRD:n ja CS3D:n määräaikojen pidentämisehdotukset ovat kannatettavia. On tärkeää, että yrityksien kestävyysraportointivalmisteluvelvoitteita ja lisäkustannuksien syntymistä kyettäisiin rajoittamaan niin pikaisesti kuin mahdollista. On lisäksi syytä todeta, että Työ- ja elinkeinoministeriö on ripeästi tarttunut toimeen ja hallituksen esitysluonnos näiden mahdollisuuksien implementoimiseksi kansalliseen lainsäädäntöön on jo hyvin valmistelussa.

Yritysvastuudirektiivin voimaantulon määräajan pidennys yhdellä vuodella siten, että direktiivi tulisi saattaa voimaan viimeistään 26.7.2027 on niin ikään kannatettava. -Tosin määräajan pidennys olisi voinut tässäkin olla kaksi vuotta, jotta direktiivin implementointiin jäisi varmasti riittävästi aikaa, mikäli sen käsittely EU -instituutioissa venyy.

CSRD-raportointivelvoitteiden muutokset

Katsomme, että nyt ehdotetut muutokset kestävyysraportointivelvoitteisiin ovat lähtökohtaisesti kannatettavia. On hyvä, että laajoja ja erittäin yksityiskohtaisia ESR -standardeja tullaan tarkastelemaan uudelleen ja vähentämään niiden määrää jatkossa. On tärkeää, että yrityksille aiheutuvaa raportointitaakkaa kyetään tehokkaasti vähentämään. ESR-standardien tuleva tarkastelu on toteutettava läpinäkyvästi. Yrityksille on annettava riittävästi aikaa arvioida muutosten vaikutuksia ja antaa palautetta. Lisäksi on varmistettava, että uusien vaatimusten käyttöönotolle varataan riittävä siirtymäaika. On myös kannatettavaa, että sektorikohtaisten standardien valmistelusta luovutaan. Niin ikään kannatettavaa on pk-yrityksien raportointitaakan vähentäminen.

Tietopyyntöjen rajoittaminen ja raportoinnin digitaalisuus

On tärkeää kyetä löytämään tasapaino sujuvoittamisen ja eri kokoluokan yrityksien velvoitteiden välillä. Lopputuloksena ei saisi syntyä tilannetta, jossa soveltamisalaan kuuluvien yrityksien olisi entistä vaikeampaa saada tarvittavia tietoa pienemmiltä,

soveltamisalaan kuulumattomilta yrityksiltä. ESR-standardien vähentäminen ja sujuvoittaminen tulisi olla riittävällä tavalla kytketty VSME-standardien sisältöön, jotta ei syntyisi ristiriitaa vaatimuksista ja velvoitteista eri yrityskokoluokkien välille. Jatkossa olisi siis tärkeää, varmistaa, että suuret yritykset sekä finanssialan yhtiöt voivat edelleen saada tarvittavat tiedot arvoketjunsa eri toimijoilta ilman liiallisia rajoituksia, jotta ne voivat toteuttaa vastuullisuustyötään tehokkaasti.

Haluamme nostaa esiin myös jonkin verran epätietoisuutta herättäneen muotoilun VSME-standardien käytön määrittelystä eri tilanteissa; direktiiviehdotuksessa todetaan, että jatkossa soveltamisalaan kuuluvien yrityksien tietopyyntöjä soveltamisalaan kuulumattomilta yrityksiltä rajaisi tuo VSME-standardi ja sen asettamat raportointitasot. Direktiiviehdotuksessa näytettäisiin todettavan kuitenkin myös, että mikäli soveltamisalaan kuulumattomat yritykset haluaisivat jatkossa raportoida vapaaehtoisesti, voisivat yritykset tällöin raportoida VSME-standardin pohjalta valmisteltavan uuden, pk-yrityksille suunnatun raportointistandardin mukaisesti. Asiaintila tältä osin on jäänyt hieman epäselväksi.

Katsomme myös, että digitaalisen raportoinnin pakollisuudesta tulisi luopua – sen sijaan voitaisiin tutkia mahdollisuuksia hyödyntää tekoälyä vaadittujen tietojen keräämisessä.

Yrityksien CSDDD -velvoitteiden rajaaminen suoriin liikekumppaneihin yritysvastuudirektiivin 8 artiklassa

Pyrkimys selkeyttää ja kohdentaa paremmin kielteisten vaikutusten tunnistamiseen ja arviointiin liittyviä sääntöjä sekä tavoite keventää hallinnollista taakkaa (myös pk-yrityksille) on kannatettavaa. Katsomme kuitenkin, että osa ehdotuksista on hieman epäselviä ja saattaa olla ristiriidassa sekä direktiivin muiden säännösten että hallinnollisen taakan keventämistavoitteen kanssa. Ohessa huomioita tarkemmin.

Ehdotettu uusi 2(b) alakohta ei muuta ehtoja, joiden mukaisesti suoritetaan perusteellisia arviointeja suorista liikekumppaneista. Arviointien on edelleen perustuttava tehtyyn kartoitukseen ja noudatettava riskiperusteista lähestymistapaa, eli niiden tulee keskittyä todennäköisimpiin ja vakavimpiin riskeihin.

Ehdotettu uusi 2a alakohta näyttää kuitenkin pyrkivän selventämään, milloin yritysten on tehtävä perusteellinen arviointi toimintaketjussa olevista liikekumppaneista, jotka eivät ole suoria liikekumppaneita. Ehdotuksen sanamuodon mukaan tällainen arviointi ”täytyy suorittaa”, jos on olemassa uskottavaa tietoa ”plausible information”, joka viittaa siihen, että kielteisiä vaikutuksia on ilmennyt tai saattaa ilmetä pidemmällä toimintaketjussa suorien liikekumppaneiden ulkopuolella. Mikäli tätä kohtaa tulkitaan kirjaimellisesti ("täytyy suorittaa"), se poikkeaisi direktiivin riskiperusteisesta lähestymistavasta ja olisi muun muassa ristiriidassa 8 artiklan johdanto-osan kanssa, jossa riskiperusteinen periaate mainitaan useaan otteeseen. Samoin sanamuoto edellyttää, että perusteellinen arviointi on aina suoritettava, jos epäsuora liikekumppanuus on tosiasiassa suora liikekumppanuus (ts. jos kyseessä on velvoitteiden kiertämisyritys).

Ehdotamme, että molemmissa yllä mainituissa tapauksissa täsmennetään, että riskiperusteinen periaate koskee myös näitä tilanteita. Muussa tapauksessa ehdotukset eivät keventäisi yritysten taakkaa, vaan päinvastoin lisäisivät sitä. Lisäksi se tarkoittaisi, että perusteellisten arviointien suorittamisen kynnys olisi matalampi epäsuorille liikekumppaneille (vaaditaan vain uskottavaa tietoa kielteisistä vaikutuksista) kuin suorille liikekumppaneille (vaaditaan sekä kartoituksessa tunnistettu riski että sen todennäköisyys ja vakavuus). Tämä seuraus olisi täysin päinvastainen kuin 8 artiklan tarkoitus, joka on kuvattu ehdotuksen resitaalissa 21.

Pidämme epäselvänä myös 2a -alakohdan loppuosan vaatimusta, jonka mukaan yritysten "täytyy" hankkia sopimusperusteisia takeita – sekä juridisesti että sen osalta, vastaavatko todelliset vaikutukset aiottua hallinnollisen taakan vähentämistä. Jos "täytyy" tulkitaan kirjaimellisesti, ehdotus olisi oikeudellisesti ristiriidassa 10(2) ja 11(3) artiklojen kanssa, joissa sopimusperusteisia takeita on hankittava vain "tarvittaessa". Sopimusperusteisia takeita/sitoumuksia ei voida yhtä aikaa vaatia "tarvittaessa" ja "aina". Katsomme, että olisi syytä tarkemmin arvioida, mitä seurauksia aiheutuisi siitä, jos sopimusperusteisia takeita (sopimusketjutus) vaadittaisiin aina eikä vain "tarvittaessa". Mikäli sopimusketjutuksesta tulisi pakollinen vaatimus, se todennäköisesti lisäisi yritysten hallinnollista taakkaa, koska tällaiset sopimukset on varmistettava "asianmukaisin toimenpitein", kuten edellytetään 10(5) artiklassa.

Sidosryhmien määritelmä

Katsomme, että ehdotettu rajaus sidosryhmien määritelmään ei ole perusteltu. Toki yritykset voivat itse päättää, mitkä ovat niiden kannalta relevantteja sidosryhmiä, mutta tiettyjen järjestöjen rajaaminen pois sidosryhmien määrittelystä antaa väärän viestin ja voisi jopa osin hankaloittaa direktiivin tavoitteiden toteutumista.

Liikesuhteiden päättäminen

Katsomme, että liikesuhteiden päättämisvelvoitteen poistaminen direktiivistä on kannatettava muutosehdotus. Yrityksillä tulisi olla itsellään täysi vapaus päättää siitä, miten ne toimivat liikekumppaneidensa kanssa.

Ilmastosuunnitelman yhdenmukaistaminen CSRD-vaatimusten kanssa

Katsomme, että yhdenmukaistaminen selkeyttää näiden kahden direktiivin välistä suhdetta ja on kannatettava. Emme usko, että varsinaisen toteuttamisvelvoitteen poistaminen käytännössä muuttaa asioita – ilmastosuunnitelmat ovat erittäin vahvasti integroituina yrityksien strategiaan ja toimintaan.

Seuraamusmaksut

Ehdotuksessa luovuttaisiin viiden prosentin liikevaihtoperusteisesta sanktiotasosta ja korvattaisiin se komission ohjeistuksella. Riippumatta siitä, mikä lopullinen sanktiojärjestelmä on, tarvittaisiin huomattavasti enemmän selkeyttä niihin perusteisiin, joilla mahdolliset seuraamukset määrätään. Haluamme korostaa, että sääntelyn ennakoitavuus on keskeistä yritysten oikeusvarmuuden kannalta.

Arviointien laadintavälin pidentäminen

Kannatamme ehdotusta, jonka mukaan huolellisuusvelvoitteen mukaiset toimet tulisi arvioida vain viiden vuoden välein. Yrityksethän voivat toki halutessaan arvioida ja raportoida näistä asioista lyhyemmälläkin aikavälillä, mutta lain tasolle asetetun velvoitteen sujuvoittaminen 5 vuoden välein tehtäväksi on asianmukainen.

Yritysten siviilioikeudellinen vastuu

Katsomme, että nyt ehdotetut muutokset yrityksien siviilioikeudellisen vastuun ja ryhmäkannemenettelyn osalta ovat kannatettavia ja ne säilyttävät oikeusvarmuuden ja ennustettavuuden vahingonkorvausasioiden osalta.

Taksonomiaan liittyvät uudistusehdotukset

Suurille yrityksille, jotka ovat jo suorittaneet taksonomiaraportointia, Omnibus-ehdotukset voivat tarjota lisää joustavuutta ja vähentää hallinnollista taakkaa. Erityisesti olennaisuusarvioinnin sisällyttäminen taksonomian artiklan 8 mukaiseen raportointiin sekä raportointimallien lyhentäminen voivat olla askelia oikeaan suuntaan. Nämä eivät kuitenkaan dramaattisesti helpota yhtiöiden raportointitaakkaa. Lisäksi osa ehdotuksista vaatii tarkennuksia, ja lisäksi tulisi arvioida mahdollisia lisäyksinkertaistuksia

Uusien muokattujen taulukkomallipohjien tulisi säilyä vapaaehtoisina, eikä niitä tulisi asettaa yrityksille pakolliseksi raportointimuodoksi.

Ehdotamme, että OpEx KPI -raportointi olisi kaikille yrityksille vapaaehtoinen riippumatta niiden koosta. Kaikki taksonomiaan liittyvät suorituskykyindikaattorit eivät tuota merkittävää lisäarvoa, joten niiden hyödyllisyyttä tulisi arvioida tarkemmin. Erityisesti pääomavaltaisilla aloilla, kuten energiantuotannossa, OpEx KPI -raportoinnin merkitys on kyseenalainen.

DNSH-kriteerien (Do No Significant Harm) tarkistamisen yhteydessä on varmistettava, että yritykset eri jäsenvaltioissa toimivat yhdenvertaisissa kilpailuolosuhteissa.

Yrityksille on annettava riittävästi aikaa mukautua uuteen sääntelyyn ja varmistettava, että muutosten käyttöönotto on realistista liiketoiminnan kannalta.

CBAM-yksinkertaistamisehdotus

EK näkee hiilirajamekanismin yksinkertaistamisehdotuksen erittäin hyvänä. Ehdotuksella poistetaan kynnysarvoa muuttamalla 90 % pienistä maahantuojista ja samalla kuitenkin mekanismin piirissä säilyy 99 % päästöistä. Sekä jäsenmaiden että parlamentin tulee käsitellä ja hyväksyä ehdotus mahdollisimman nopeasti, koska maksukausi alkaa jo ensi vuoden alusta ja CBAM-luvat on haettava tämän vuoden puolella.

Kun hiilirajamekanismia uudistetaan komission työohjelman mukaisesti (ehdotus tulossa Q1/2026), on tarkasteltava CBAM-prosessien sujuvuutta toimijoiden kannalta edelleen esimerkiksi CBAM-lupien haun osalta. Mekanismia tulisi laajentaa ainoastaan yhteistyössä uusien toimialojen kanssa pohjautuen asianmukaisiin vaikutustenarviointeihin. Hiilirajamekanismiin on myöskin lisättävä menettely, jolla torjutaan Euroopasta vientiin suuntautuvan tuotannon hiilivuotoriskiä ilmaisjaon poistuessa asteittain.